

I LETTLAND SOM PENSIONÄR

Glimtar från 2 och ½ år på 1990-talet

Ingvar Fallström delger intryck och avtryck

Uppmanad att berätta hur det var att, som pensionär, leda Frälsningsarméns arbete i Lettland strax efter nyöppnandet väcker till liv så många minnen. I "Baltiska broar" har Sven Nilsson skrivit om Frälsningsarmén i Lettland både före och efter kriget på ett fullödigt sätt. Därför hänvisar jag till den boken för dem som vill veta allt om både Lettland och Frälsningsarmén där. Sven Nilsson har även skrivit om de år jag var i Lettland. De här raderna är om hur en nypensionerad, nybliven änkekan, nyfiken nykomling kände sig, hur det var att komma dit 1995 och något om vad jag upplevde där.

Landet Lettland var inte obekant vad det gäller geografien, men för övrigt var det bara hågkomst av baltutlämningen, och även det var diffust. Att Riga var den näst största staden i Sverige på 1600-talet, och Livland blomstrade under svenskt styre, stod i historieböckerna. Att Frälsningsarmén i Sverige hade ansvar för Pestisanas Armija både före och efter kriget kände jag till. För övrigt var allt nytt.

Språket heter Lettiska, men jag tyckte nog att "Svåriska" passade bättre. Efter tappra försök kunde jag säga några ord. Min tolk, Arja Bergmane, kunde ju svenska och dessutom kände hon till det mesta om hur arbetet skulle bedrivas. Hon var till stor hjälp. När det skulle bli bröllop så översatte hon formuläret för giftermål till lettiska så att jag kunde viga Inga Zvaigzne och Janis Mucenieks i Liepa och använda landets språk. De svarade "Ja" på rätt ställe så de blev vigda ordentligt. Men jag vet nu att jag betonade en del ord fel. Ett annat bröllop hölls i Riga. Aivars Bergman och Kristine Rudiviga-Stenbezko gifte sig. Jag läste formuläret på svenska och Arja tolkade. De här ungdomarna svarade också "Ja" på rätt ställe.

Människorna. De var mycket lika hur jag kommer ihåg att svenskarna var i min ungdom. Fattiga men gästfria. Men många här längtade mer efter andlig mat än lekamlig. Fattigdomen, gästfriheten och andligheten kom fram tydligt när jag en Julafton besökte Liepa. Det var över 30 grader kallt och värmen i bilen strejkade. Genomfrusen kom jag in i Liepa kårs lokal (det är Bibliotekets läsesal) där en förväntansfull publik fyllde alla platser. Ett välsignat möte värmdes både kropp och själ. Bedjande vid botbänken på Julafton är väl kanske ovanligt, men här skedde det! När eftermötet var slut började Julfesten. De fattiga kvinnorna hade ordnat julmat för alla som ville stanna kvar. Alla ville! Nog var maten ovanlig om man jämför med vad svensk julmat är. Här var det surkål och varmkorv, kaffe och bullar/kakor. Trots att jag förätit mig på korv och brukar hoppa över den rätten, så åt jag nu med glädje. Det kändes som om det var ett sakrament att få äta med de fattiga i Liepa. Det var en ovanlig Julafton, men välsignad.

Fängelsebesök. Vid de besök jag gjorde fick jag se mycket av en gammaldags fångvård. Cellerna hade plats för sex interner. På kvinnofängelset satt mördare tillsammans med fattiga kvinnor som kanske stulit en limpa för att de var hungriga. Flera av kvinnorna hade småbarn med till fängelset. De fanns i ett gallerförsatt "barnrum" med en k-pist beväpnad vakt vid dörren. Frälsningsarméns gåvor till både barn och mödrar uppskattades mycket. I Riga fanns också ett speciellt ungdomsfängelse. Ja, det hette inte fängelse, men i praktiken var ungdomarna inlåsta. Beväpnade vakter fanns där också. De unga brottslingarna bestod mest av hemlösa barn. En 12-årig flicka satt där, våldtagen, utnyttjad, misshandlad, föräldralös. Hon såg så ensam och hjälplös ut. Jag kände mig också ensam och hjälplös när jag tänkte på hennes situation. Kan hon få ett värdigt liv att leva med

alla hemska minnen från barndomen? Jag bad med henne, och jag har senare under åren sett henne inom mig och då framburit henne i bön. När jag skriver detta (2012) är hon över 25 år om hon lever.

Utdelning av mat och kläder skedde på alla platser där Frälsningsarmén fanns. I Riga stod folk i kö i trappuppgången redan klockan sex på morgonen för att få hjälp från våra socialarbetare som hade expeditionen två trappor upp. När det var soppkök såg jag hur hungriga människor smugglade med sig smörgåsar och annan mat efter att de ätit sig mätta. Personalen såg det, men de hindrade inte någon. Hjälpsändningar kom ofta från Sverige och ibland från Norge, Danmark och England. Mestadels var det kläder. När vi lastat ur långtradaren var flera rum fullpackade. Jag tänkte att alla kartonger skulle hindra mötesverksamheten, men den oron var inte befogad. Fattigt folk kom till de ställen där kläderna utdelades så på några dagar var allt utdelat.

Enskilda givare i Sverige och flera andra länder gav mycket, både saker och pengar. Enskilda kårer ordnade med hjälpsändningar till kontakter de tagit. Lidköpings kår startade en second-hand butik, ”FA-fyndet”, varifrån pengarna sändes till Bauska kår. Kläder och husgeråd m.m. packas på lastbil som ofta går iväg till Lettland. Norrköpings kår har adopterat Betania. Flera andra kårer gör även de mycket för olika områden. Jag fick följa med Västerås kår när de levererade kläder till en liten by i södra Lettland som heter Sesava. Birgitta och Arne Nordberg i Västerås hade under flera års tid rest med hjälpsändningar till Lettland. Genom kontakter med sjukhus och landsting i Sverige, fick de sängar, sängkläder, sjukvårdsartiklar m.m. som de förmedlade till både Lettland och andra länder. När vi den kvällen kom till byn ville man ordna en tackföreställning och hylla svenskarna för deras generositet. Tacktal och blommor förekom. Barnen sjöng och spelade. Överraskande var att en grupp 10-åringar dansade cancan! Men allt gjordes ju för att de var glada för allt de fått.

Ett annat exempel på uppvisning av tacksamhet kom en lördag på Betania.

Lördagsmötena där hölls på förmiddagen och samlade fullt hus. En lördag när jag lett mötet och det var slut kom en man fram och undrade om han och en kamrat fick spela några melodier på dragspelen. Visst fick de det. De båda dragspelarna fick med sig en gitarrist också. De var fint klädda i kostymer som de fått av Betania när de kommit dit i trasiga kläder och bett om hjälp. Och de spelade, och spelade, och spelade. En rysk kvinna stod upp och läste dikter, och de tre männen passade på mellan musikstyckena att hylla Sverige och Frälsningsarmén som kommit till Lettland för att hjälpa folket. De höll på i över en timma med sin hyllning i tal och musik. Jag önskade att alla som gett gåvor hade fått vara med och ta emot de starka tacksägelser som framfördes här.

Människorna som tillhörde Frälsningsarmén. Två av officerarna från tiden före kriget, Maria Gorska och Leontine Gorksa, var fantastiska människor. De fanns med på plattformen i mötena. 97-åriga Maria var väldigt vital. Hennes hjärna hade inte blivit gammal. Hon hjälpte till att tolka på mötena. Fem språk behärskade hon. När hon blev 99 år hade hon ramlat och brutit lårbenshalsen, men hon låg inte och jämrade sig där i sjuksängen. ”Jag tror att jag skall lära mig italienska” säger hon och visar mig en bok om Italien som hon ligger och läser. ”Det är ett så fint språk”. Jag vet att hon skulle klarat av att lära sig det om hon börjat. Leontine, som kallades Lonija, kunde lettiska och ryska. Men vi två förstod varandra. Hon talade på lettiska och jag på svenska och det fungerade. Om hon gick över till ryska så bytte jag till engelska. Vi skrattade tillsammans och vi grät tillsammans. Framför allt så bad vi tillsammans. Jag fick en verklig vän och bönepartner. När pojkhemmet flyttade från kårfastigheten fick det nya huset namnet ”Leontine Gorksas barnhem”. Hon hade arbetat bland barn både inom Frälsningsarmén och i civilt arbete under de år som Armén var förbjuden i Lettland.

Två löjtnanter fanns också. Den ene var Arja, den andre Ilse. De hade invigts till officerare strax innan jag kom, men jag fick överlämna deras befordran till kaptener.

Svenska officerare arbetade på olika håll i Lettland. De var en stor tillgång, och det var roligt att samarbeta med dem. Jag skulle vilja nämna alla deras namn, men de har säkert mycket att berätta själva om tiden de var där.

Barnen och ungdomarna. Att få gå till en söndagsskola som hade nästan 1000 barn inskrivna var en sällsam erfarenhet. Klockan 8 kom de som var under åtta år. Klockan 10 fylldes lokalerna av de som var över åtta år och klockan 12 kom de barn som talade ryska. Redan från starten av nyöppnandet av Frälsningsarmén, hade tonåringarna tränats som söndagsskollärare. Det var en fröjd att gå från klass till klass och se dem ivrigt undervisa de yngre om Jesu frälsande kraft. Att besöka sommarlägren i Kolka,

att lyssna på ungdomar som övade sig att spela i hornmusikkåren, att se tamburinspelarnas iver att göra rätt rörelser och att få samtala med de unga om andliga frågor välsignade så mycket.

I tonåringarnas egna möten kände jag mig hemma. De flesta hade lärt sig tala engelska, och de ville gärna träna sig i det språket. När jag skulle flytta tillbaka till Sverige ordnade de en privat farvälfest för mig. "Busaktiga" tonåringar som de var hade de planerat en del överraskningar. Men det var en fin kväll när de ville visa att "den gamla tonåringen" passade in i deras sällskap.

Invigningar. Kåren i Bauska invigde sin lokal. Där hade Posten varit, så det passade ju att tala om att vi är Kristusbrev till världen. I Liepa ställdes Bibliotekets läsesal till förfogande som armélokal. Gamla träbänkar som skänkts av Tranås kår ställdes in, och på dem kan Bibliotekets besökare sitta och läsa när inte frälsningsarmékåren har möte. Liepas borgmästare talade på invigningen och uttryckte sin glädje över att det nu fanns en kyrka i hans samhälle. Liepaja ligger vid Östersjöns kust och det blev intressant när kåren där invigdes i det hus som varit Barnsjukhuset. Vid invigningen talade bl.a. chefsläkaren och konstaterade: "Där ni nu har er plattform har jag stått och opererat barn, nu står ni där och talar om en annan läkare."

Betania. Här hölls en invigning som jag sent skall glömma. Vi hade ju bett Gud hjälpa oss att få tillträde till huset som skänkts till Frälsningsarmén, men firman som fanns där hade bara ett svar: "Vi flyttar inte". Men efter månader av bön så kom bönesvaret och de flyttade. Intensiva veckor följde. Skräp skulle röjas bort. Lokaliteterna målas m.m. Men nu var det dags. Ester Didriksson som skänkt huset till FA, stod där och såg glad ut. Hennes far hade byggt lokalen och den var då möteslokal för metodisterna. Men i 50 år hade det varit lagerlokal. "Nu skulle min far ha levat och få se att lokalen än en gång skall användas till gudstjänster" sa Ester.

Skangal har ju en egen historia. Bertil Rodin inbjöd mig att få vara med på den ståtliga invigningen, fast jag då hade flyttat tillbaka hem. Men när general och fru Rader tog det första spadtaget till byggandet av Skolhemmet var jag fortfarande kvar i Lettland. Likaså när det stora korset "Livets tecken" invigdes där av Stabschefen, kommandör Earle Maxwell.

Människor som invigs. Nya soldater invigdes på alla kårerna. Antalet var ibland 8-10 st. samtidigt. En grupp döva ungdomar blev också frälsningssoldater. De tecknade många av sångerna vi sjöng. Min kunskap i teckenspråk är begränsad. Jag vet hur man på teckenspråk säger "kaffe", övriga tecken är "hemmagjorda". Men med tolkhjälp gick det bra att prata. Vid ett möte i Bauska invigdes 34 ungdomar till juniorsoldater. Scouter invigdes, musikanter

invigdes, barninvigningar hölls. Vid en barninvigning i Liepa fanns flera småbarn att inviga, men en mamma önskade att hennes 14-årige son också skulle barninvigas. De små barnen kunde jag hålla i famnen när jag bad över dem, men 14-åringen böjde knä vid botbänken där bön med handpåläggning skedde. På Betania startade en söndagsskola för blinda barn. Störst bland invigningarna är när en människa inviger sig i bön för att tjäna Jesus. Jag fick vara med och höra flera sådana invigningsböner.

Besökare av olika slag hjälpte till att presentera evangelium och Frälsningsarmén på ett utomordentligt sätt. När general Paul Rader med fru Kay, kom till flygplatsen, möttes de av Frälsningsarmén med fanan i täten redan ute på plattan. Vi hade fått tillstånd för fem personer att gå ut dit. Det var väl enda gången jag fick vara med om att möta någon ända ute vid planet. På slottet var det mottagning. President Ulmanis bjöd på lunch. Det var intressant att lyssna till samtalet mellan generalen och presidenten bl.a. om hur man blir frälst. Skangal fick besök och där fanns uppdraget för generalsparet att gemensamt ta det första spadtaget till Skolhemmet. Härliga kvällsmöten i Riga och ett underbart förmiddagsmöte i Bauska. Marsch till Frihetsmonumentet där kransnedläggning skedde. Ambassadör Ådahl bjöd på mat på svenska ambassaden. Det var givande att också privat få möta Frälsningsarméns världsledare.

Den näst högste ledaren, stabschefen, kommendör Earle Maxwell, besökte Lettland när vi inbjöd till en kongress för hela Baltikum. Estland hade nyligen återstartat verksamheten, och i Litauen fanns inte FA officiellt ännu, men representanter därifrån kom i alla fall. Kongressmötena hölls tre kvällar i Riga, lördag förmiddag i Liepa och söndag förmiddag i Bauska. Lördag eftermiddag anslogs för Skangal. Jag kan se för mitt inre hur botbänkarna i de tre lokalerna var fyllda av bedjare i mötena. Någon av de gamla sa: ”Så här hade vi det alltid i våra möten före kriget”. När jag ser tillbaka på mötena under de år jag var där, så minns jag bara ett möte när ingen kom till botbänken. I alla andra möten fanns det sökande och ivrigt bedjande människor. Det är heliga minnen.

Ledarna för Frälsningsarmén i Sverige, först Lennart Hedberg, sedan Birgitta K Nilsson och John Larsson, kommendörer, kom flera gånger. Likaså Chefsekreteraren, Fältsekreteraren och andra ledare från Högkvarteret. Andra officerare, soldater och vänner samt grupper av olika slag gjorde att man inte kände sig ensam i uppgiften att vinna Lettland för Kristus. Musikkörer och sångare förgyllde också tillvaron. Jag nämner bara musikkörerna från Finspång, Västerås och Köpenhamn. De hjälpte bl.a. till att inspirera de ungdomar som vi försökte att öva upp för att bilda en hornmusikkår.

Frälsningsarméns Råd har funnits i Sverige sedan 1980-talet då kommendör Sven Nilsson samlade folk till Advisory Council, som det heter i den engelskspråkiga världen. Det är framstående personligheter inom kungahuset, politiken, press och TV, företagare m.m. som hjälper Frälsningsarmén med goda råd i olika ärenden. Rådet i Sverige tyckte att det vore bra om ett liknande råd fanns i Lettland. Därför ordnades några dagar i Riga för att bilda detta råd. Ambassadör Hans Magnusson på

Svenska ambassaden inbjöd inflytelserika personer, och ordnade utmärkt för gästerna från Sverige. Förutom mottagning på ambassaden bjöd han samtliga till Operan i Riga. Ordförande för Frälsningsarméns råd i Sverige var Prinsessan Christina. Hon kom och hade med sig nästan alla medlemmar i Rådet. Det lettiska rådet konstituerades, och TV-folk, bankfolk och ambassadören själv var bland dem som föreslogs som medlemmar i rådet. Lettisk TV och rysk TV samt tidningsreportrar var ivriga att rapportera om denna händelse. Besökarna från Sverige fick också se arbetet i Bauska och i Skangal.

Mötena i Lettland kändes alltid öppna. Längtan efter att höra Guds ord var stark. Eftermötena blev ofta långa bönemöten. Jag kan bara påminna mig ett offentligt möte då ingen själ kom till botbänken för att be. I mötena strömmade välsignelser till mig också. Jag mindes hur det var hemma på Armén på 1940-talet, samma glöd, samma längtan. Jag tackar Gud för vad jag fått till mitt inre under de här åren.

Mycket mer skulle jag vilja skriva, men det är svårt att välja ut från den stora minnesbanken.

Kontakter av olika slag har jag haft efteråt. Bl.a. har jag varit med kören från Bauska på sångresor både i Norge, Danmark och Sverige. Hönö kyrka fylldes när kören kom "hem till mig". Besök i Lettland har gjorts flera gånger. Liepa kårs 10-årsjubiléum och Bauskas lokals 10-årsjubiléum var speciella tillfällen i februarikylan. 20-årsjubiléet av Frälsningsarméns återkomst till Lettland var jag också med på, då samtliga som varit ledare för FA i Lettland sedan 1990 var med. Göran och Chris Larsson kunde tyvärr inte komma på grund av sjukdom.

Turistresor till Baltikum, som mest var informationsresor om Frälsningsarmén, anordnades flera år på 2000-talet av Evert Jörnелиus i Norrköping. Han bad mig följa med som reseledare. Vi fick med en hel del soldater och andra inom Armén, men också helt utomstående. Bland resenärerna fanns de som följde med på ett flertal av resorna. Några var med på samtliga. Oftast gick resan per båt till Tallinn där kontakter togs med Armén i Estland. Bussresa till Riga med stopp i Skangal, sedan Riga kår, Betania och Bauska. Möten hölls, information gavs av officerare i både Estland och Lettland. En av resorna gick också till Litauen där Armén endast finns i Klaipeda. Resenärerna fick veta mycket om vad Frälsningsarmén gör i de baltiska länderna, men sightseeing med inhemska guider ingick också. Bl.a. påmindes vi flera gånger om krigets grymhet genom besök i Salaspils där 10 000 människor dog i koncentrationslägret. De flesta av dessa var barn. Gamla Stan i både Riga och Tallinn besågs också, plus mycket mer.

Jag tackar Gud och mina ledare för åren i Lettland.
Pestisanas Armija är med i mina böner.

Text: Ingvar Fallström

Foton: Privat & Frälsningsarméns Arkiv

Copyright: Frälsningsarméns Arkiv

för www.bootheum.se mars 2013